

DOI: 10.34015/2523-4552.2026.2.03

УДК 341.231:347.91

Матвєєва А. В.,

кандидатка юридичних наук, старша
наукова співробітниця, доцентка кафедри
цивільного судочинства, арбітражу та
міжнародного приватного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6276-6912>

ФІЗИЧНА ОСОБА – ПІДПРИЄМЕЦЬ ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА: ОКРЕМІ ПИТАННЯ

У статті здійснено комплексне дослідження правового статусу фізичної особи – підприємця як суб'єкта міжнародного приватного права в умовах трансформації національного законодавства України та поглиблення євроінтеграційних процесів. Проаналізовано особливості міжнародної приватно-правової правосуб'єктності фізичної особи – підприємця, визначено проблемні аспекти встановлення особистого закону підприємця у правовідносинах, ускладнених іноземним елементом, а також досліджено питання кваліфікації підприємницького статусу фізичної особи у різних правових системах.

Особливу увагу приділено порівняльно-правовому аналізу моделей індивідуального підприємництва у державах – членах Європейського Союзу, зокрема правових конструкцій *sole trader*, *auto-entrepreneur*, *entrepreneur individuel*, *Einzelkaufmann* та *jednoosobowa działalność gospodarcza*. Визначено основні відмінності між українською моделлю фізичної особи – підприємця та відповідними європейськими підходами до регулювання індивідуального підприємництва.

Досліджено вплив реформи господарського законодавства України, пов'язаної з утратою чинності Господарським кодексом України, на правовий статус фізичної особи – підприємця та перспективи формування моністичної моделі приватноправового регулювання підприємницької діяльності. Обґрунтовано необхідність удосконалення національного законодавства у сфері міжнародного приватного права з урахуванням європейських стандартів та сучасних тенденцій розвитку транскордонної підприємницької діяльності.

Ключові слова: фізична особа – підприємець, міжнародне приватне право, правосуб'єктність, особистий закон, колізійне право, європейська інтеграція, транскордонні правовідносини, індивідуальне підприємництво, правове регулювання, державне регулювання, гармонізація законодавства.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації та інтенсифікації міжнародних економічних зв'язків фізичні особи – підприємці дедалі активніше виходять на міжнародний ринок, здійснюючи різноманітні правочини та бізнес-операції за межами національних юрисдикцій. Це породжує комплекс правових проблем, пов'язаних із визначенням правового статусу таких суб'єктів у сфері міжнародного приватного права, що регулює цивільні та господарські відносини з іноземним елементом.

Науково-практичний інтерес викликає питання визначення правового режиму фізичної особи – підприємця як суб'єкта міжнародного приватного права, а також встановлення правил, що регулюють їхні взаємовідносини у міжнародному середовищі. При цьому існує необхідність у системному аналізі чинного законодавства, міжнародних угод і судової практики для формування чітких підходів до вирішення колізійних питань і правозастосовної практики.

Таким чином, проблема полягає у вдосконаленні теоретичних основ і практичних механізмів правового регулювання діяльності фізичних осіб – підприємців у міжнародному приватному праві, що забезпечить захист їхніх прав і законних інтересів у транскордонних правовідносинах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичне підґрунтя дослідження колізійного регулювання, міжнародної приватноправової правосуб'єктності та статусу учасників транскордонних приватноправових відносин сформовано у працях А. С. Довгєрта, В. І. Кисіля, О. Р. Кібєн-

ко, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. В. Панченко, Ж. В. Чевичалової, І. А. Шуміло та інших представників науки міжнародного приватного права. У зазначених дослідженнях розкрито питання природи колізійних норм, кваліфікації у міжнародному приватному праві, визначення особистого закону суб'єктів приватноправових відносин, а також проблеми гармонізації національного законодавства з європейськими правовими стандартами.

Питання правового статусу суб'єктів господарювання, природи підприємницької діяльності та системи господарського законодавства досліджували О. М. Вінник, Р. В. Джабраїлов, Д. В. Задихайло, Г. Л. Знаменський, В. К. Мамутов, В. С. Мілаш, В. В. Рєзнікова, В. А. Устименко, В. С. Щєрбина та інші представники науки господарського права.

Порівняльно-правові аспекти правового статусу фізичної особи – підприємця та особливості регулювання індивідуального підприємництва у правопорядках різних держав досліджували R. Blackburn, Y. Guyon, A. Kovalainen, K. Schmidt та інші науковці. У їхніх працях висвітлено особливості правового становища одноосібних підприємців, специфіку здійснення підприємницької діяльності фізичними особами, а також підходи до регулювання індивідуального підприємництва у європейських правових системах.

Водночас, незважаючи на значний науковий доробок у сфері господарського права, економічної безпеки та європейської інтеграції, у сучасній юридичній науці відсутнє комплексне дослідження правового регулювання господарської діяльності в умовах воєнного стану та після-

воєнного відновлення економіки України крізь призму системного поєднання європейських підходів із формуванням національної моделі господарсько-правового розвитку. Недостатньо дослідженими залишаються питання трансформації господарсько-правових механізмів забезпечення економічної стійкості держави, визначення меж та форм державного втручання в економіку в умовах воєнного стану, а також особливостей адаптації національного економічного законодавства до правопорядку Європейського Союзу в процесі повоєнної реконструкції та модернізації економіки України.

Постановка завдання. Метою наукової статті є комплексне дослідження правового статусу фізичної особи – підприємця як суб'єкта міжнародного приватного права, а також особливостей її участі у приватноправових відносинах, ускладнених іноземним елементом.

Для досягнення поставленої мети у статті визначено такі завдання: з'ясувати правову природу фізичної особи – підприємця у системі суб'єктів міжнародного приватного права; дослідити особливості міжнародної приватноправової правосуб'єктності фізичної особи – підприємця; проаналізувати колізійно-правові засади визначення особистого закону та права, що застосовується до підприємницької діяльності фізичної особи; визначити особливості участі фізичної особи – підприємця у міжнародних договірних та господарських відносинах; дослідити юрисдикційні аспекти захисту прав та інтересів фізичної особи – підприємця у транскордонних спорах; а також окреслити перспективні напрями вдосконалення законодавства

України у сфері правового регулювання міжнародної підприємницької діяльності фізичних осіб.

Виклад основного матеріалу.

Важливе методологічне та нормативне значення для визначення правового статусу фізичної особи – підприємця як суб'єкта міжнародного приватного права має стаття 42 Конституції України [1], яка закріплює право кожного на здійснення підприємницької діяльності, не забороненої законом. Указане конституційне положення є фундаментальною гарантією реалізації економічної свободи особи та формує засадничу основу підприємницької правосуб'єктності фізичної особи як учасника як національних, так і транскордонних приватноправових відносин.

У площині міжнародного приватного права норми статті 42 Конституції України [1] набувають особливої актуальності у зв'язку з розширенням участі фізичних осіб – підприємців у міжнародному економічному обороті, зокрема у сфері зовнішньоекономічної діяльності, міжнародної торгівлі послугами, електронної комерції, цифрового підприємництва та інших форм господарської взаємодії. Конституційне закріплення свободи підприємницької діяльності створює правову передумову для визнання фізичної особи – підприємця самостійним суб'єктом міжнародного приватного права, здатним набувати та реалізовувати цивільні права й обов'язки у правовідносинах, ускладнених іноземним елементом.

Водночас положення статті 42 Конституції України [1] не обмежуються лише гарантуванням свободи підприємницької діяльності, а й пок-

ладають на державу обов'язок забезпечення захисту конкуренції, недопущення монополізації економічної діяльності та охорони прав споживачів. У контексті міжнародного приватного права це має важливе значення для формування належного механізму правового захисту фізичних осіб – підприємців у транскордонних правовідносинах, а також для забезпечення балансу приватних і публічних інтересів у сфері міжнародного комерційного обороту.

Крім того, конституційні засади свободи підприємництва кореспондують із європейськими підходами до забезпечення свободи економічної діяльності та свободи заснування та свободи надання послуг (establishment), що є важливим у контексті адаптації законодавства України до *acquis* Європейського Союзу та гармонізації національного правового регулювання із сучасними міжнародними стандартами здійснення підприємницької діяльності.

Правовий статус фізичної особи – підприємця як суб'єкта підприємницької діяльності продовжує залишатися одним із найбільш дискусійних і водночас фундаментальних питань сучасної юридичної науки. Попри тривалий період наукового осмислення зазначеної проблематики, вона не лише не втрачає своєї актуальності, а й набуває нових змістовних аспектів у контексті трансформації національного законодавства, розвитку міжнародно-правового регулювання економічних відносин та реалізації євроінтеграційного курсу України.

Особливої актуальності ця проблематика набуває в сучасних умовах адаптації правової системи України до *acquis* Європейського Союзу,

що супроводжується переглядом концептуальних підходів до визначення правового становища суб'єктів підприємницької діяльності, гармонізацією національного законодавства із європейськими стандартами та переосмисленням ролі фізичної особи – підприємця у системі приватноправових і господарських відносин. Сукупність зазначених чинників, а також наявність окремих прогалин у вітчизняній правовій доктрині й неоднозначність підходів до визначення обсягу правосуб'єктності фізичної особи – підприємця зумовлюють необхідність здійснення комплексного порівняльно-правового дослідження правового статусу ФОП в Україні та державах – членах Європейського Союзу.

Одним із ключових внутрішньодержавних чинників актуалізації досліджуваної проблематики стала системна реформа господарського законодавства України, реалізована у 2025 році. З ухваленням Закону України від 9 січня 2025 р. № 4196-IX «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» Господарський кодекс України було визнано таким, що втрачає чинність з 28 серпня 2025 року [2]. Зазначена законодавча трансформація є безпрецедентною за своїм масштабом у контексті розвитку національної системи господарського законодавства та фактично засвідчує відмову від дуалістичної моделі правового регулювання підприємницьких відносин на користь моністичної цивілістичної концепції.

Особливого значення зазначені зміни набувають для правового статусу фізичної особи – підприємця,

яка тривалий час перебувала на стику двох самостійних регулятивних масивів – цивільно-правового, закріпленого, зокрема, у главі 5 Цивільного кодексу України [3], та господарсько-правового, врегульованого положеннями глави 6 Господарського кодексу України. Ліквідація зазначеної нормативної дихотомії зумовлює необхідність переосмислення правової природи фізичної особи – підприємця, обсягу її правосуб'єктності, особливостей участі у приватноправових та господарських відносинах, а також співвідношення публічно-правових і приватноправових засад регулювання підприємницької діяльності. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває комплексний порівняльно-правовий аналіз відповідних підходів у національному законодавстві та правопорядках держав – членів Європейського Союзу.

Вагомим зовнішньополітичним та правовим чинником актуалізації дослідження правового статусу фізичної особи – підприємця є інтенсифікація євроінтеграційних процесів України. Надання Україні статусу держави-кандидата на вступ до Європейський Союз у червні 2022 р., а також офіційний початок переговорного процесу щодо членства у 2024 р. фактично трансформували адаптацію національного законодавства до *acquis* Європейського Союзу із політико-правового орієнтира у безпосередній міжнародно-правовий та законодавчий обов'язок держави. У сфері правового регулювання підприємницької діяльності фізичних осіб це передбачає поступове наближення української моделі ФОП до відповідних правових конструкцій, сформованих у державах – членах ЄС, зокрема моделей *sole trader* у Вели-

кій Британії, *auto-entrepreneur* / *micro-entrepreneur* у Франції, *Einzelkaufmann* у Німеччині та інших аналогічних форм індивідуального підприємництва. У зв'язку з цим здійснення комплексного порівняльно-правового аналізу зазначених моделей є необхідною науковою передумовою для формування концептуально обґрунтованих напрямів подальшого реформування українського законодавства та його гармонізації із правом Європейського Союзу.

Так, в англійській правовій системі аналогом фізичної особи – підприємця виступає категорія «*sole trader*» (одноосібний торговець). Особливістю зазначеної конструкції є відсутність обов'язкової державної реєстрації як юридичного факту виникнення підприємницького статусу: відповідно до положень *Self-Employment Income Support Scheme* та загальних принципів *common law*, особа набуває статусу *sole trader* з моменту фактичного початку здійснення підприємницької діяльності, тоді як реєстрація у *Her Majesty's Revenue and Customs* (HMRC) має виключно податково-адміністративне значення [4, с. 23]. Зазначений підхід принципово відрізняється від континентально-європейської моделі, заснованої на реєстраційному порядку виникнення підприємницької правосуб'єктності, що має важливе значення для міжнародного приватного права, зокрема у контексті вирішення колізійних питань щодо моменту виникнення правового статусу підприємця.

Французьке законодавство сформувало специфічну модель «*auto-entrepreneur*» («*micro-entrepreneur*») (фізична особа - підприємець/мікропідприємець), запроваджену

Законом № 2008-776 від 4 серпня 2008 року про модернізацію економіки. Зазначена конструкція являє собою спрощений режим здійснення підприємницької діяльності фізичними особами з обмеженим обсягом господарського обороту та передбачає максимально спрощену процедуру реєстрації через електронний адміністративний портал [5, с. 78]. Водночас французький законодавець проводить чітке розмежування між категоріями *auto-entrepreneur* як суб'єкта спрощеного режиму та *entrepreneur individuel* як загальної моделі одноосібного підприємництва. Показово, що реформою *Loi n° 2022-172* з 2022 року було запроваджено оновлену конструкцію *entrepreneur individuel* із елементами обмеження майнової відповідальності, що свідчить про поступову модифікацію традиційного принципу необмеженої особистої відповідальності підприємця та зближення французької моделі з окремими корпоративними конструкціями [6].

У німецькому праві використовується категорія «*Einzelunternehmer*» (одноосібний підприємець) або «*Einzelkaufmann*» (одноосібний комерсант), правове регулювання яких закріплено у §§ 1–3 Торгового кодексу Німеччини (*Handelsgesetzbuch*, далі – *HGB*) [7]. Концептуально важливим є те, що німецьке торгове право розмежовує статус *Kaufmann* – особи, яка професійно здійснює торговельну діяльність, та *Kleingewerbetreibender* – дрібного підприємця, на якого не поширюється дія положень *HGB*. Обов'язковому внесенню до *Handelsregister* підлягає лише *Kaufmann*. Як обґрунтовано зазначає К. Schmidt, така диференціація має системоутворюючий харак-

тер для німецького торгового права та відображає реалізацію принципу пропорційності правового регулювання залежно від масштабів підприємницької діяльності [8, с. 112].

Польська модель «*jednoosobowa działalność gospodarcza*» (одноосібна господарська діяльність) є найбільш близькою до української конструкції фізичної особи – підприємця як за історико-правовою традицією, так і з огляду на реформування національного законодавства у контексті європейської інтеграції. Відповідно до Закону від 6 березня 2018 р. «*Prawo przedsiębiorców*» підприємцем визнається фізична особа, юридична особа або організаційна одиниця, яка не має статусу юридичної особи, але наділена правоздатністю здійснювати господарську діяльність [9]. Польський законодавець також передбачає категорії «*mikroprzedsiębiorca*» (мікропідприємець) та «*działalność nierejestrowana*» (нереєстрована діяльність), що застосовуються до суб'єктів із незначним господарським оборотом та концептуально наближені до французької моделі *auto-entrepreneur*.

У площині міжнародного приватного права термінологічна та концептуальна неоднорідність зазначених правових конструкцій породжує проблему кваліфікації, яка традиційно належить до фундаментальних проблем колізійного права [10, с. 67]. У цьому контексті ключового значення набуває питання про те, за правом якої держави має визначатися зміст понять «підприємець» або «суб'єкт підприємницької діяльності» у транскордонних правовідносинах: відповідно до права держави суду (*lex fori*), права держави, що підлягає застосуванню до спі-

рних правовідносин (*lex causae*), чи на підставі автономного наднаціонального підходу, сформованого у межах європейського правового простору.

Ще однією проблемою є відсутність у сучасній доктрині міжнародного приватного права єдиного концептуального підходу до визначення правового статусу фізичної особи – підприємця у транскордонних приватноправових відносинах. Попри активний розвиток міжнародного економічного обороту та зростання ролі індивідуального підприємництва у глобалізованій економіці, низка фундаментальних теоретико-правових питань у цій сфері залишається недостатньо дослідженою або має дискусійний характер, що негативно впливає як на правозастосовну практику, так і на процес гармонізації національного законодавства із європейськими правовими стандартами.

Передусім дискусійним у науці міжнародного приватного права залишається питання визначення особистого закону фізичної особи – підприємця (*lex personalis*) у правовідносинах, ускладнених іноземним елементом. На відміну від юридичних осіб, для яких у більшості правових систем сформовано відносно усталені критерії визначення особистого закону через категорії місця інкорпорації або основного місця діяльності, щодо фізичних осіб – підприємців у доктрині відсутній єдиний підхід до визначення належної колізійної прив'язки.

Зокрема, дискусійним є питання, чи має особистий закон підприємця визначатися за законом держави громадянства, місця проживання, місця державної реєстрації підприє-

мницької діяльності, місця здійснення основної господарської діяльності або за критерієм «центру економічних інтересів» суб'єкта. Особливої складності зазначена проблема набуває у випадках здійснення цифрової або платформної підприємницької діяльності, коли фізична особа – підприємець фактично здійснює діяльність одночасно на території кількох держав.

Не менш складною є проблема кваліфікації підприємницького статусу фізичної особи у процесі застосування актів права Європейський Союз, зокрема Регламенту «Рим I» № 593/2008 щодо права, що застосовується до договірних зобов'язань, та Регламенту «Рим II» № 864/2007 щодо права, що застосовується до недоговірних зобов'язань. У межах відповідних колізійних механізмів принципового значення набуває питання про те, чи слід розглядати фізичну особу-підприємця виключно як фізичну особу, чи як окрему категорію професійного учасника комерційного обороту, до якої застосовуються спеціальні правила міжнародного приватного права. Відсутність уніфікованого підходу до вирішення цього питання створює суттєві труднощі при визначенні застосовного права, встановленні міжнародної юрисдикції та розмежуванні сфер застосування норм про захист споживача і норм, що регулюють професійну комерційну діяльність.

Окрему наукову та практичну проблему становить питання взаємного визнання підприємницького статусу фізичних осіб між Україною та державами – членами Європейського Союзу в контексті реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. У сучасних умовах

розвитку транскордонного підприємства особливої актуальності набувають питання правових наслідків здійснення господарської діяльності українськими ФОП на території держав ЄС, порядку визнання їх професійного статусу, податкової та договірної правосуб'єктності, а також співвідношення національних режимів реєстрації та допуску до підприємницької діяльності. Відсутність комплексного нормативного врегулювання цих аспектів створює ризики правової невизначеності як для самих підприємців, так і для їхніх контрагентів у міжнародному комерційному обороті.

Суттєвим чинником, що ускладнює формування єдиних підходів до правового регулювання відповідних відносин, є також термінологічна та концептуальна неоднорідність правових конструкцій, які використовуються у різних правових системах для позначення індивідуального підприємництва. Такі категорії, як sole trader, auto-entrepreneur, micro-entrepreneur, Einzelkaufmann, entrepreneur individuel або фізична особа – підприємець, хоча й мають спільні функціональні ознаки, істотно відрізняються за порядком виникнення правового статусу, обсягом правосуб'єктності, режимом відповідальності, вимогами щодо державної реєстрації та особливостями участі у цивільному й торговельному обороті. Унаслідок цього виникає складна проблема кваліфікації відповідних понять у міжнародному приватному праві, яка безпосередньо впливає на застосування колізійних норм, визначення належного правового режиму та встановлення меж правового статусу суб'єкта у транскордонних правовідносинах.

Висновки. Необхідність доктринального переосмислення правової природи фізичної особи – підприємця в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів в Україні, системної трансформації національного законодавства та інтенсифікації сучасних форм транскордонної економічної взаємодії зумовлює виняткову теоретичну й практичну актуальність комплексного дослідження фізичної особи – підприємця як суб'єкта міжнародного приватного права. Сучасний розвиток міжнародного економічного обороту, цифровізація підприємницької діяльності, поширення електронної комерції, дистанційного надання послуг та моделей бізнесу за допомогою платформ істотно розширюють межі участі фізичних осіб – підприємців у правовідносинах, ускладнених іноземним елементом, що, своєю чергою, актуалізує необхідність формування цілісної та внутрішньо узгодженої концепції їх міжнародної приватноправової правосуб'єктності.

Особливої значущості зазначена проблематика набуває в контексті реформування системи господарського законодавства України після втрати чинності Господарським кодексом України та поступового переходу до моністичної моделі приватноправового регулювання підприємницьких відносин. За таких умов постає необхідність не лише переосмислення місця фізичної особи – підприємця у системі суб'єктів приватного права, але й визначення оптимальних механізмів правового регулювання її участі у міжнародному комерційному обороті, встановлення критеріїв визначення особистого закону підприємця, меж його цивільної та комерційної право-

суб'єктності, а також особливостей застосування колізійних норм у транскордонних правовідносинах.

Водночас актуальність відповідного дослідження зумовлюється необхідністю адаптації законодавства України до *acquis* Європейського Союзу та імплементації європейських підходів до регулювання індивідуального підприємництва. Порівняльно-правовий аналіз правових моделей держав – членів Європейського Союзу свідчить про відсутність уніфікованого підходу до визначення правового статусу одноосібного підприємця, що додатково ускладнює процес гармонізації національного законодавства та потребує вироблення науково обґрунтованих критеріїв співвідношення української моделі ФОП із відповідними європейськими конструкціями.

Крім того, відсутність єдиної доктринальної концепції правового

статусу фізичної особи – підприємця у міжнародному приватному праві негативно впливає на правозастосовну практику, зокрема у питаннях міжнародної юрисдикції, визначення застосовного права, визнання підприємницького статусу за кордоном, оподаткування транскордонної діяльності та захисту прав суб'єктів малого бізнесу у міжнародному комерційному обороті. У зв'язку з цим комплексне наукове дослідження фізичної особи – підприємця як суб'єкта міжнародного приватного права має не лише теоретичне, але й важливе прикладне значення для подальшого розвитку національної правової системи, удосконалення законодавства України та формування ефективного механізму правового забезпечення міжнародної підприємницької діяльності фізичних осіб в умовах європейської інтеграції та глобалізації економічних процесів.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: Офіційний веб-портал Верховної Ради України (дата звернення: 12.04.2026).
2. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб : Закон України від 9 січня 2025 р. № 4196-IX. Відомості Верховної Ради України. 2025. № 12. Ст. 89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20> (дата звернення: 12.04.2026).
3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356. URL: Офіційний веб-портал Верховної Ради України (дата звернення: 12.04.2026).
4. Blackburn R., Kovalainen A. Researching Small Firms and Entrepreneurship: Past, Present and Future. *International Journal of Management Reviews*. 2009. Vol. 11. № 2. P. 127-148.
5. Guyon Y. *Droit des affaires*. Tome 1 : Droit commercial général et sociétés. 12e éd. Paris : Economica, 2003. 1078 p.
6. Loi n° 2022-172 du 14 février 2022 en faveur de l'activité professionnelle indépendante. *Journal officiel de la République française*. 2022. № 38. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000045189328> (дата звернення: 12.04.2026).
7. Handelsgesetzbuch (HGB) vom 10. Mai 1897 (RGBl. S. 219). *Bundesgesetzblatt*. Zuletzt geändert durch Gesetz vom 22.02.2023. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/hgb/> (дата звернення: 12.04.2026).

8. Schmidt K. Handelsrecht : Unternehmensrecht I. 6. Aufl. Köln : Carl Heymanns Verlag, 2014. 1130 p.
9. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców. Dz.U. 2018. poz. 646. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000646> (дата звернення: 12.04.2026).
10. Довгерт А. С., Кисіль В. І. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. Київ : Ін Юре, 2008. 752 с.

References

1. Constitution of Ukraine No. 254k/96-VR (1996, June 28). Official Web Portal of the Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Law of Ukraine "On the Peculiarities of Regulation of the Activities of Legal Entities of Certain Organisational and Legal Forms during the Transitional Period and Associations of Legal Entities" No. 4196-IX (2025, January 9). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 12, Art. 89. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20>
3. Civil Code of Ukraine No. 435-IV (2003, January 16). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 40–44, Art. 356. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Blackburn, R., & Kovalainen, A. (2009). Researching small firms and entrepreneurship: Past, present and future. *International Journal of Management Reviews*, 11(2), 127–148.
5. Guyon, Y. (2003). *Droit des affaires* (Vol. 1, 12th ed.). Economica.
6. Loi n° 2022-172 du 14 février 2022 en faveur de l'activité professionnelle indépendante. (2022). *Journal officiel de la République française*, 38. <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000045189328>
7. Handelsgesetzbuch (HGB) vom 10. Mai 1897 (RGL. S. 219). (2023). *Bundesgesetzblatt*. <https://www.gesetze-im-internet.de/hgb/>
8. Schmidt, K. (2014). *Handelsrecht: Unternehmensrecht I* (6th ed.). Carl Heymanns Verlag.
9. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców. (2018). *Dziennik Ustaw*, poz. 646. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000646>
10. Dovhert, A. S., & Kysil, V. I. (2008). *Mizhnarodne pryvatne pravo* [Private international law]. In Yure.

Matvieieva A. V., PhD in Law, Senior Research Fellow, Associate Professor of the Department of Civil Procedure, Arbitration and Private International Law of the Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6276-6912>

Natural Person Entrepreneur as a Subject of Private International Law: Selected Issues

The article provides a comprehensive study of the legal status of a natural person entrepreneur as a subject of private international law in the context of the transformation of Ukrainian national legislation and the intensification of European integration processes. The specific features of the private international legal personality of a natural person entrepreneur are analysed, problematic aspects of determining the entrepreneur's personal law in legal relations complicated by a for-

eign element are identified, and the issues of qualification of the entrepreneurial status of a natural person within different legal systems are examined.

Particular attention is devoted to a comparative legal analysis of individual entrepreneurship models in the member states of the European Union, including such legal constructions as sole trader, auto-entrepreneur, entrepreneur individuel, Einzelkaufmann, and jednoosobowa działalność gospodarcza. The principal differences between the Ukrainian model of a natural person entrepreneur and the corresponding European approaches to the regulation of individual entrepreneurship are identified.

The article also examines the impact of the reform of Ukrainian commercial legislation associated with the repeal of the Commercial Code of Ukraine on the legal status of a natural person entrepreneur and on the prospects for establishing a monistic model of private-law regulation of entrepreneurial activity. The necessity of improving Ukrainian legislation in the field of private international law in accordance with European standards and current trends in the development of cross-border entrepreneurial activity is substantiated.

Keywords: *natural person entrepreneur, private international law, legal personality, personal law, conflict of laws, European integration, cross-border legal relations, individual entrepreneurship, legal regulation, state regulation, harmonisation of legislation.*

Цитування за ДСТУ 8302:2015: Матвєєва А. В. Фізична особа – підприємець як суб'єкт міжнародного приватного права: окремі питання. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2026. № 2(36). С. 28-39. DOI: <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2026.2.03>

Citation APA: Matvieieva, A. V. (2026). Fizychna osoba – pidpriiemets yak subiekt mizhnarodnoho pryvatnoho prava: okremi pytannia [Natural person entrepreneur as a subject of private international law: selected issues]. *Bulletin of the Penitentiary association of Ukraine*, 2(36), 28-39. <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2026.2.03>

Внесок автора. Автор самостійно здійснила концептуалізацію дослідження, аналіз джерел, підготовку тексту статті та формулювання висновків. Автор ознайомила з остаточною версією рукопису, схвалив її та погодився з поданням статті до публікації.

Академічна доброчесність. Автор підтвердила оригінальність, точність і достовірність тексту статті та наведених у ній результатів, а також дотримання принципів академічної доброчесності.

Використання інструментів штучного інтелекту. Автор засвідчує, що під час підготовки цієї статті інструменти штучного інтелекту не використовувалися.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність реального чи потенційного конфлікту інтересів.

Фінансування. Дослідження виконано в межах наукової діяльності автора у відповідних установах і не мало окремого зовнішнього фінансування.

Author Contribution. The author independently conceptualized the study, analyzed the sources, prepared the text of the article, and formulated the conclusions. The author reviewed the final version of the manuscript, approved it, and agreed to submit the article for publication.

Academic Integrity Statement. The author confirms the originality, accuracy, and reliability of the text of the article and the results presented therein, as well as compliance with the principles of academic integrity.

Use of Artificial Intelligence Tools. The author certifies that no artificial intelligence tools were used in the preparation of this article.

Conflict of Interest. The author declares that there is no actual or potential conflict of interest.

Funding. The research was conducted within the framework of the author's academic activities at the relevant institutions and did not receive special external funding.

Надійшла: 21.04.2026
Прийнята до друку: 18.05.2026
Опублікована: 31.05.2026

Received: 21 April 2026
Accepted for publication: 18 May 2026
Published: 31 May 2026